

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Факультет рибного господарства та природокористування
Кафедра екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка

**IV Міжнародна науково-практична конференція
«ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА РАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

до дня пам'яті доктора сільськогосподарських наук,
професора Пилипенка Юрія Володимировича

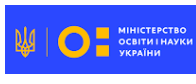
**IV International Scientific and Practical Conference
«ECOLOGICAL PROBLEMS
OF THE ENVIRONMENT
AND RATIONAL NATURE MANAGEMENT
IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT»**

dedicated to memory of doctor of agricultural sciences,
professor Pylypenko Yurii

**IV Международная научно-практическая конференция
«ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
И РАЦИОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ»**

посвящена памяти доктора сельскохозяйственных наук,
профессора Пилипенко Юрия Владимировича

**21-22 жовтня 2021
м. Херсон**

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Факультет рибного господарства та природокористування
Кафедра екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка

IV Міжнародна науково-практична конференція

**“ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ”**

до дня пам’яті доктора сільськогосподарських наук, професора
Пилипенка Юрія Володимировича

IV International Scientific and Practical Conference

**“ECOLOGICAL PROBLEMS OF THE ENVIRONMENT
AND RATIONAL NATURE MANAGEMENT
IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT”**

dedicated to memory of doctor of agricultural sciences, professor
Pylypenko Yurii

IV Международная научно-практическая конференция

**“ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
И РАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ”**

посвящена памяти доктора сельскохозяйственных наук, профессора
Пилипенко Юрия Владимировича

21–22 жовтня 2021 року

ОЛДІ ПЛЮС
2021

УДК 504.06(063)
Е45

Відповідальні за випуск: Дюдяєва О. А., Євтушенко О. Т.

Друкується за рішенням Оргкомітету Конференції від 20.10.2021.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність та об'єктивність наданої інформації.

Е45 **Четверта** Міжнародна науково-практична конференція “Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку” : збірник матеріалів (21–22 жовтня 2021, м. Херсон, Україна). – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 476 с.

ISBN 978-966-289-568-1

Збірник містить матеріали IV-ї Міжнародної науково-практичної конференції “Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку” за такими основними напрямками: теоретичні та прикладні екологічні дослідження; моделювання та прогнозування стану навколишнього середовища; актуальні питання сучасної іхтіології та аквакультури; стійкий розвиток лісового господарства; екологічні та соціально-економічні аспекти сталого розвитку; сучасні проблеми використання, відтворення та охорони природних ресурсів в контексті сталого розвитку; зміни клімату та їх наслідки для природних екосистем; екологічні та інноваційні технології у сільському господарстві; сучасні підходи до методики викладання дисциплін природничого напрямку.

Конференцію проведено за підтримки Міністерства освіти та науки України, Бюджетної установи “Методично-технологічний центр з аквакультури” Державного агентства рибного господарства України, Інституту агроекології і природокористування НААН України, Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, Мережі центрів аквакультури Центральної та Східної Європи (NACEE), Херсонської обласної державної адміністрації, підприємств рибної галузі.

УДК 504.06(063)

ISBN 978-966-289-568-1

© ХДАЕУ, 2021

Н.В. Стратічук, О.В. Стратічук,

*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
olegvitalievich0704@gmail.com*

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ШЛЯХ ПРОТИДІЇ ЗМІНАМ КЛІМАТУ

У багатьох вимірах сталого розвитку немає однозначності, адже часто виявляється, що світ розглядається як фонова умова для сталого розвитку, а не як результат. Але зміна клімату та інші екологічні кризи вже руйнують джерела засобів для існування, розпалюють конфлікти і тим самим ставлять під загрозу мир і безпеку мільйонів людей. З огляду на те, як швидко зараз розвивається людство та плине час, нам терміново необхідно поглибити наше розуміння того, що бездіяльність – і навіть дії, які ми робимо для пом'якшення наслідків екологічних криз і адаптації до них – можуть збільшувати ризики для світу.

Про зміни клімату відомо вже не перший день, та й навіть не перше десятиліття, однак саме останніми роками вони стають все більш руйнівними й очевидними. Наслідки цієї проблеми наразі існують не тільки в прогнозах далекого майбутнього, вони цілком реальні й відчутні вже сьогодні [1].

Починаючи з 2015 року ООН взяла курс на сталий розвиток, ухваливши Цілі сталого розвитку (або Глобальні цілі) – всеохопний план із 17-ти пунктів, виконання яких покликане забезпечити краще майбутнє для всього людства. Вони зосереджуються на розв'язанні основних всесвітніх проблем, як-от подоланні бідності, голоду, нерівності, боротьбі зі змінами клімату, забезпеченні загального доступу до освіти тощо. Головною метою сталого розвитку є досягнення і підтримка нормативних показників якості життя і навколишнього середовища на базі соціально-економічного розвитку, збалансованого з можливостями природного середовища [2, 3].

На долю нашої планети випали значні проблеми економічного та соціального характеру, а також проблеми, пов'язані зі станом навколишнього середовища. Поетапне виконання завдань, що поставлені для виконання Глобальних цілей, дають безпрецедентну можливість скерувати світ на сталий шлях розвитку. Так, наприклад, у цьому році на одному з політичних форумів зі сталого розвитку акцентувалась увага та підкреслювалась важливість ЦСР № 13 (Боротьба зі зміною клімату) та ЦСР № 16 (Мир, справедливість та сильні інститути). Проте, вони дійсно розглядаються лише в окремих тематичних обговореннях, але ні в довідковому документі про “Побудову більш мирних, рівних і інклюзивних товариств”, ні в аналітичному документі “Перебудова та перетворення споживання та виробництва, а також рішення для

пом'якшення наслідків зміни клімату” не згадуються ризики для безпеки, що пов'язані з кліматом, або будь-яка взаємодія між боротьбою зі зміною клімату та Ціллю “Мир, справедливість та сильні інститути”.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш застеріг присутніх у Давосі, що світ “програє” в боротьбі зі зміною клімату. Він зазначив, що реальність виявилася “страшнішою, ніж передбачали науковці”, оскільки температура на Землі стає дедалі вищою, а політична воля до порятунку “слабшає” [4].

Тому, дуже важливо встановити взаємозалежність між ЦСР № 13 та ЦСР № 16 не тільки через зростання кількості доказів того, що наслідки зміни клімату підсилюють конфлікти, а також і тому, що ці зв'язки складні, динамічні та дуже рідко мають однонаправлений вплив. Зазвичай, вони опосередковані іншими цілями і цільовими областями, такими як продовольча і водна безпека, засоби для існування, маргіналізація і несправедливість, а також управління природними ресурсами.

Подібні взаємодії другого і третього порядку нелегко виявити за допомогою простого аналізу взаємодій та показників прогресу в досягненні ЦСР. У недавньому документі опублікованому SIPRI представлені чотири варіанти докладно обґрунтованих ризиків для безпеки, пов'язаних з кліматом в найбільш уразливих країнах, але навіть вони спрощують мінливі комбінації екологічних і соціально-економічних чинників, що залежать від контексту [5].

Вплив кліматичних змін буде посилюватися і охоплювати більшу кількість країн та людей. Його вплив на перспективи сталого розвитку буде тільки рости. Ми повинні краще розуміти небезпеку, яку кліматичні зміни представляють для світу.

Конкретні покращення задекларовані у Порядку денному на період до 2030 року недосяжні без “серйозних структурних перетворень в тому, як люди живуть, працюють, виробляють і споживають”. Досягнення планових показників на період до 2030 р. та необхідна для цього трансформація стає все більш важчою, крутішою і нажаль, більш руйнівною. У своїх працях [6] науковці зазначають, що практика розвинутих країн доводить першочерговість дотримання принципів сталого розвитку, зокрема збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Крім того, нам потрібно відмовитись від викопного палива та інших вуглецевих та забруднювальних галузей промисловості, на які спираються багато громад, регіонів та національна економіка. Нам потрібно знайти альтернативні способи задоволення попиту на енергію для забезпечення продовольством, чистою водою та житлом, одночасно формуючи стійкість до впливу клімату та інших змін навколишнього середовища, як швидких, так і повільних.

Знову ж таки, все це загрожує ризиками для людської безпеки. Ми повинні уникати нарощування ліній розломів, які можуть

уповільнити або навіть зупинити прогрес. Ми повинні адекватно оцінювати та рівномірно розподіляти і переваги, і витрати переходу. І ми можемо і повинні використовувати перехід на рейки сталого розвитку для зменшення ризиків конфліктів та сприяння мирному середовищу. Успіх у цьому буде залежати від ефективного управління та взаємодією між завданнями, що стоять для виконання ЦСР № 16 та ЦСР № 13.

Наразі пропозиція про щорічний перегляд ЦСР № 16 на Політичному форумі високого рівня по сталому розвитку зараз не обговорювалася. Отже терміново необхідні тематичні обговорення, присвячені взаємодії між ЦСР № 16 та ЦСР № 13 або навіть ЦСР № 14 “Збереження морських екосистем”, або ЦСР № 15 “Збереження екосистем суші”.

Необхідно використовувати інші шляхи та можливості для вивчення взаємозв'язків між зазначеними цілями та завданнями до них. Наслідки зміни клімату, їх вплив в майбутньому на світ, вже неодноразово обговорювалися в Раді Безпеки ООН, останній раз у лютому цього року. Глобальний альянс звітності про прогрес у мирних, справедливих та інклюзивних суспільствах провів важливу роботу, привернувши увагу до ключових цільових показників та індикаторів, визначених у Національному плані дій зі сталого розвитку. Такого роду аналіз може послужити основою для підготовки національних та регіональних стратегій та оглядів реалізації Глобальних цілей; а також показники та звітність про досягнення Цілей Сталого Розвитку.

Якщо без сталого розвитку у нашого світу немає майбутнього, то потрібно забезпечити виконання Порядку денного до 2030 р. через низку підходів, які чітко прописані у Глобальних цілях.

Література

1. Іванюта С.П., Коломієць О.О., Малиновська О.А., Якушенко Л.М. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. Доповідь. За ред. С.П. Іванюти. К. : НІСД, 2020. 110 с.
2. Stratchuk N.V. Application of ecological and economic analysis to the evaluation of production and economic activity. *Таврійський науковий вісник. Серія: Сільсько-господарські науки*. Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон : Видавничий дім “Гельветика”, 2021. Вип. 120. С. 342–349.
3. Стратічук Н.В. Соціальна мобілізація та ресурсний потенціал громади як складова сталого розвитку України. Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції “Економіка природокористування: стан, проблеми, перспективи” (ЕПК – 2016), Ірпінь : УДФСУ, 2016. С. 206–215.
4. Кліматичні зміни: як перемогти в боротьбі з ними. URL: <http://surl.li/akkhp>
5. Malin Mobjörk, Florian Krampe, Kheira Tarif Pathways of climate insecurity: guidance for policymakers. SIPRI Policy, Brief November 2020. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-11/pb_2011_pathways_2.pdf
6. Потравка Л. О., Дудяк Н. В., Строганов О. О Умови розбудови земельних відносин у контексті сталого розвитку *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 25, частина 2. 2019. С. 72–76.

*В.І. Тарасов, В.М. Хромяк, В.В. Наливайко,
Національний науковий центр
“Інститут ґрунтознавства
та агрохімії імені О.Н. Соколовського”*

ХАРАКТЕР РОЗПОДІЛУ ДРІБНОЗЕМУ В УМОВАХ ПРОТИЕРОЗІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

Як відомо з літературних джерел, протиерозійний комплекс включає ґрунтозахисні заходи в оптимальному сполученні для зниження втрат ґрунту до припустимих меж і підвищення продуктивності агроландшафту [1]. Сама система ґрунтозахисного напрямку сільсько-господарського землекористування еволюціонувала від створення протиерозійних комплексів на схилах до систем ґрунтозахисних заходів з контурно-меліоративною організацією і далі до еколого ландшафтної системи землеробства у межах агроландшафтів [2; 3]. У 80- ті роки минулого століття на території господарств Луганської області в тій або іншій мірі впроваджувались комплекси протиерозійних заходів. За період свого функціонування вони повинні були змінити рух і розподіл дрібнозему на схилах. На наступний час особливу актуальність набуває визначення довгострокового впливу різних елементів даних комплексів.

Об'єктом наших досліджень був фрагмент комплексу протиерозійних заходів впроваджений на території землекористування ПСП “Просяне”, Марківського району Луганської області. Даний об'єкт представляє собою схил крутизною 4° з системою контурних лісосмуг, розташованих приблизно через 300 метрів одна від одної (рис. 1). На нижньому узліссі лісосмуг наорані невеличкі вали. Вздовж лінії стоку закладено геоморфологічний профіль, який перетинає лісосмуги і поля з різними угіддями. На даному профілі виконано тахеометричне нівелювання [4]. Після камерального обробітку зйомки отриманий профіль поверхні ґрунту сумістили з профілем, знятим з топографічної карти на момент впровадження даного комплексу у 1989 році (рис. 2). Окрім того, на пікетних точках профілю виконувався відбір зразків ґрунту для реконструкції ґрунтового профілю вздовж даної трансекти [5].

Результати показали, що за 29 років процеси деградації ґрунтів припинились до припустимого рівня.

Контури еродованих і дефльованих ґрунтів візуально не визначаються на космічному знімку (рис. 1). Камеральний обробіток дозволив побудувати картограму ґрунтового профілю вздовж теодолітного ходу (рис. 2), яка показує, що за указаний період відбувся перерозподіл дрібнозему таким чином, що у ерозійно-аккумулятивному процесі стала переважати складова аккумуляція. З верхньої частини трансекти на відстані 200 м включаючи першу лісосмугу спостерігається процес аккумуляції, далі

В.І. Пічура, О.В. Ставицька, О.С. Білошкуренко ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВОДОГОСПОДАРСЬКОЇ ЯКОСТІ ВОДИ КАХОВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА	267
І.І. Статник ОКИСНЕННЯ ОРГАНІЧНИХ РЕЧОВИН ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ САМООЧИСНИХ ПРОЦЕСІВ У ПОВЕРХНЕВИХ ВОДАХ РІЧОК	271
Н.В. Стратічук, О.В. Стратічук ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ШЛЯХ ПРОТИДІЇ ЗМІНАМ КЛІМАТУ	274
В.І. Тарасов, В.М. Хромяк, В.В. Наливайко ХАРАКТЕР РОЗПОДІЛУ ДРІБНОЗЕМУ В УМОВАХ ПРОТИЕРОЗІЙНОГО КОМПЛЕКСУ	277
В.В. Терземан, Л.М. Полетасва ПОРІВНЯННЯ ДВОХ ПРОГНОСТИЧНИХ МЕТОДІВ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ МІСТА ОДЕСИ ДІОКСИДОМ АЗОТУ У ЛІТНІЙ ПЕРІОД	279
С.Д. Тетерук ОЦІНКА ЯКОСТІ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ РАТИЧНИХ ТВАРИН В УМОВАХ ДП “ПОПІЛЬНЯНСЬКЕ ЛГ” ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	282
Є.Д. Ткач, В.І. Стародуб, А.А. Бунас, Т.В. Пилипчик ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	284
С.О. Ткачук, Н.В. Стратічук ОСОБЛИВОСТІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ІННОВАЦІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	287
Г.І. Туровська ПІДВИЩЕННЯ БЕЗПЕКИ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ – ВАГОМИЙ КРОК НА ШЛЯХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ	290
А.К. Ущанієвський ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ РАТИЧНИХ ТВАРИН В УМОВАХ ТОВ “СМГ “УШОМИР” ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	293
А. Filiak, S. Kunytskyi, O. Michuta THE STATE OF WATER RESOURCES OF RIVNE REGION IN THE CONDITIONS OF CLIMATE CHANGE.....	295